יאה עניותא לישראל

(א חסידיש מעשה'לע)
פון מ. אינדריטין

עדערכע ! . . . אט אזוי פערגעהן עס די יאהרען ! . . . נו, מילא, פערפאלען!... מסתמא איז אזוי בעשערט, מייגע עלטערע יאהרען צו פערברענגען ווייט, ווייט פון דעם אמת'ן חסידישען לעבען ! . . . נור, אז עס דערמאנט זיך, געהט אריבער א ציטער איבער'ן לייב . . . עס פיהלט זיך, ווי עס ווערט קאלט, קאלט און אלע ביינער . . . מ' ! . . . ס'איז ניט שייך, מה דעביך רחמנא לטב עביד, און איך בין מקבל באהבה . . . ווארום טיעף, טיעף אינ ווענינ בין איך נאך אלץ דערזעלבער חסיד . . . אמת, עס וואלט זיך שטארק, שטארק געוואלט אריבערכאפען זיך אויף א ווייל'ע קיין ליובאוויטש און כאטש איין קוק געבען אויף „זיין“ ליכטיגען פנים... פון ווייטען וואלט איך געשטאנען און גע קוקט און בעוואונדערט און דאן וואלט איך מיט דער גרעסטער אהבה געשטארבען... נור וואס טויג דאס הוידען ? . . . מה שהיה כבר עבר . . . איך וויל נור דיר דערצעהלען, ווי מיר האבען אמאל גע לעבט... ווארום, מה דאף דו אליין, וואס דו ביסט אין אונזערע עולמות ניט גע ווען, האלסטו אויך מויל און אויערען איינגעשטעלט ... — קענטיג דיר גע פעהלט צו הערען, ווי מענשען האבען אמאל געקענט אן אמת ריכטיג לעבען פיהרען... — איז דאך פשיטא — אזא איד ווי איך... אגב אורחא. — איא. דו וואלסט אויך געוואלט אזא לעבען דורכמא כען ? הא ? וואס ? ניט אזוי ? אט נעהם, למשל, מענדעלי האפ, א קליינעד קורצזיכטיגער אידעל, מיט דארע איינ געפאלענע באקען, מיט א לאנגען אויס געצויגען האלז, מיט גרויסע לאנגע פאות, מיט א לאנגען קודלעוואטען בערדעל, מיט א ברייטען גרויסען שטערען, מיט א טייערע למדנישע קאפ, מיט א גוטע פיה לענדיגע הארץ פול מיט רחמנות צו יעדע רען, נו, איז דאך ניט שייך... אט דו גע דענקסט איהם דאך, יענעם ליובאוויטשער חסיד, דעם גרויסען הוליאקע, וואס איז כל ימיו כסדר פרעהליך געוועזן ?... וואס דען מיינסטו האט מען איהם דעם נאמען „האפ“ געגעבען ? פשוט מחמת וואו נור א שמחה: א ברית, א תנאים, א חתונה ביי אנשי שלומנו, אהא, מענדעלי איז שוין דא, און ער העלפט זיך שוין משמח זיין !... פאטשט מיט די הענד, שאקעלט מיט'ן קאפ און שרייט : האפ, פרעהליכער! האפ, לעבעדיגער ! האפ, האפ, האפ!“... נו, האט מען איהם טאקע דערפאר גערו פען מענדעלע הא...

איז אט דער מענדעלי געוועזן איינער פון די גרויסע חסידים... ער פלעגט דאך פאהרען צום רבין אזוי אפט, ווי ער האט נור עטליכע גילדען אויף א פדיון גע האט...

איך געדענק נאך ווי היינט. ער פלעגט זאגען :

— איך האב תמיד אויף א פדיון מיט א „ממה נפשך“ : אויב איך האב, האב איך דאך, אלא וואס דען איך האב ניט, שוטה, פארוואס זאל איך ניט האבען ?... גאט איז א גוטער, מוז ער צושיקען, און בפרט נאך פאר'ן רבין !...

יא, א פרעהליכער אידעל געוועזן, האט ליעב געהאט א הלצה צו מאכען.

אט א נארישקייט געדענקט זיך, מיר האבען אמאל א חסיד א ישובניק דער צאפט, א רייכער איך געוועזן, און א גרויסער חסיד אויך, פאהרט ער צום רבין... און מסתמא פאהרט ער אין א טייערע ברישקע מיט צוויי פערד גע שפאנט, דורכגעפאהרען אונזער שטעדט על, שטעלט ער זיך אפ און, גיט שלום עליכם...

— וואו פאהרט א איד ?

— וואו זאל מען פאהרען? מסתמא צום רבין !...

— אליין ?

— וואס דען האט איהר געוואלט ?

מיין אידענע מיטנעהמען ? !...

וואס דארפסטו קלעהרען ? כאפען מיר א פאר פלעשלעך משקה און א 6 מאנשי שלומינו, איך מיט מענדעלע כאפ אריינ געדעבענט, ווארפען זיך אריין אין ברישקע און מען פאהרט אוימ צום רבין... אבגעפאהרען א פאך ווארסט, מאכט מען א „לחיים“, איין מאל, נאך אמאל און — גארנישט, מען פאהרט וויי טער... ערשט מיר הערען א קול :

— אידען, רחמנים בני רחמנים. מיר דאכט זיך, איהר האט מענדעלע'ן פער לארען !...

מיר קוקען זיך אום, ערשט מענדעלע האפ ליגט און בלאטע און שרייט מיט קולות, אז איהם דאכט זיך, מען האט איהם פערלארען אין בלאטע... לאכט מען דאך, און מען שטעלט זיך אפ, ער זאל קריכען אין וואגען אריין.

ארויפגעקראכען, מאכט ער צו אונז:

— זאגט מיר דעם אמת, איהר זייט געפאהרען און איך בין געלעגען אין בלא טע, צי איהר זייט געשטאנען, און איך בין פון אייך אוועקגעפאהרען ?... עפעס האט זיך מיר געדוכט, אז ניט איך ליעג, נור איך פאהר... א ראיה, דער וועג, די ביימער, דער הימעל האבען זיך אזוי געדרעהט ארום מיר גיך, גיך... — הער נור א „משל“ !...

איז אט דער מענדעלע געוועזן, הייסט עס, א פרעהליכער אידעל, א גוטער חסיד... און דערצו א גרויסער אידען אין קבלה, אין תלמוד און אין פוסקים... מען האט זיך דאך אויף איהם אפטמאל פער לאזען א שאלה, ווען דער רב איז אין דער היים ניט געוועזן... און ווארום זאל א איד ניט קענען, אז מען זיצט און מען לערנט יומם ולילה ?... און פארוואס זאל ער ניט לערנען, אז זיין מעהל-געשעפט האט דאס ווייב געפיהרט, און ער האט איהר גאנץ ווינציג ארויסגעהאלפען, סיי דען אין א מארקטאג אדער ערב א „חגא“...

מאכט זיך אמאל, ערב א גרויסע חגא, און פויערים קומען זיך צוזאמען איינקוי פען זאכען, מעהר איבערהויפט, נו, איז מענדעלעס געשעפט פול מיט גוים, און מענדעלע שטעהט און וועגט אפ מעהל און הינטען ווארטען שוין אנדערע קונים....

אין מיטען וועגען, ערשט מענדעלע פערטראכט זיך א ווייל'ע, נאכהער גיט ער זיך א פאטש אין שטערען, לאזט איבער דאס מעהל, די קונים, דאס געשעפט, אלעס מיט אנ'אנדער און מאכט צו זיין פרוי:

— הער, דו מוזט זיך שוין אליין ספראווען ! איך מוז אוועקגעהן ! און לאזט זיך גלייך צום שוהל.

מיר עטליכע חסידים, וועלכע האבען ניט קיין געשעפטען, און דער ערב חגא איז אונז לא מעלה ולא מוריד. זיצען מיר, מסתמא, אין שוהל און מען רעדט א מאמר חסידות, מען דערצעהלט א מעשה פון רבינ'ס הויף, ווי דער שטייגער אי...

ערשט מיר זעהן, מענדעלע לויפט אריין אין שוהל, לאזט זיך גלייך צום אלמער ספרים, כאפט ארויס א גמרא קוקט, קוקט און מיט א מאל הויבט ער אן קנאקען מיט די פינגער און אונטערזינגען וואס ווייטער, אלץ פרעהליכער, אלץ לע בעדיגער :

— א בפירושע גמרא... א בפירושע גמרא !.. לעבעדיג מענדעלע ! האפ מענ דעלע ! פרעהליכער מענדעלע!... און די פיס נעהמען זיך הויבען, און ממש ער טאנצט...

קען איך זיך דאך ניט איינהאלטען, און פרעג איהם :

— וואס איז דאס פאר א עובדא, מענדעלע ?

— פערשטעהסטו מיר, — מאכט ער, — איך האב געוואויגען מעהל פאר א פויער, איז מיר איינגעפאלען א גרויסע קשיא: פארוואס דער פויער, וועלכער לערענט ניט קיין תורה, לעגט ניט אפילו קיין איין פאר תפילין, פאהרט ניט צום רבי'ן, און אז עס קומט אן ערב חגא, איז קוב"ה אים משפיע, אז ער קויפט משקה: און א איד וואס לערענט יא תורה, וואס לעגט צוויי פאר תפילין, און פארט יא צום רבין, דארף, געבעך, אויסגעריסען ווערען, אידער ער שטעלט צונויף זיין יומטוב ?... און וויפיעל דארף מען, רחמנא לצלן ארויסהעלפען ?...

אבער יעצט איז שוין לא קשיא !... א בפירושע גמרא ! יאה, עניותא לישראל, פאר א אידען פאסט עס... ווארום גאט איז דאך, כידוע, אן אל רחום וחנון, ורחמיו על כל מעשיו כתיב און ער ווייס, אז ווי — די גראבע פויערים — ווייסען ניט פון רחמנות, צדקה, גמילות חסדים, וועט דאך זייער ארימאן בלייבען אהן משקה און אהן מעהל אפילו. און דערפאר איז איהם גאט משפיע... אבער אידען זיינען דאך רחמנים בני רחמנים און אז עמיצער האט ניט, איז דא א מעות חטים, א לחם אביונים, תומכי עניים און אנדערע חברות און קיינער וועט אהן יום טוב ניט בלייבען, דעריבער זארגט „ער“ זיך אזוי פיעל...

— פערשטעהסטו שוטה, אט וואס דאס מיינט: יאה עניותא לישראל. די ארימקייט מאכט ארויסווייזען דעם אי דענס שעהנקייט... זאל די וועלט וויסען, וואס אידען קענען טהאן איינער פאר דעם אנדערן, און אז אידען זיינען שוין יא א שעהן פאלק, און איך בין א איד. איז דע ריבער, לעבעדיג מענדעל ! פרעהליך מענדעל ! האפ האפ !...

און ער טאנצט, און ער טאנצט, מיט שמחה, מיט התלהבות, מיט דביקות,....

שפעלסט זיך עפעס — אמאליגע אידען !....

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטער הער רעדאקטאר.

אלס מיטגליעד פון מושב זקנים בעט איך אייך צו פערעפענטליכען דיעזע שורות.

לעצטענס איז אין אייער ציטונג ערשיענען א בריף וואו עס ווערט זיך בא קלאגט אז די אלטע פונ'ם מושב זקנים באקומען ניט גענוג צו עסען. ערלויבט מיר אייפמערקזאם צו מאכען אלע די וועלכע זענען אין דער אינסטיטוציע פאראינטע רעסירט דאס ניט נאר איז דארט פארא עסען. נאר פיעלע וואלטען זיך געמיינט ווינשען אזא עסען צו האבען ביי זיך אין הויז.

די אויפזעהער פון דער אינסטיטוציע באהאנדלען זעהר גוט די אלטע. און איך גלויב אז אויך די פיהרער זעהען אז אלעס זאל זיין אין אהדנונג.

מיט אכטונג,
פ. מינצבערג

בראנטפארדער אידען גיעבען צדקה

ווערטער הער רעדאקטאר.

ערלויבט אונז דורך אייער ציטונג אויסצודריקען א דאנק צו הערען בעני פאסטער, וועלכער האט געזאמעלט ביים ברית פון זיין קינד 25 דאלאר פאר אונ זער תלמוד תורה.

ווי אויך הערען, אליהו, לאסאוו און פרוי, וועלכע האבען צו נייער זוהנ'ס בר מצוה געזאמעלט 30 דאלאר פאר דער תלמוד תורה, און 17 דאלאר פאר די מלחמה לײדענדע. די בר מצוה סעודה איז געווען א גרויסארטיגע, און די איינוואוי נער פון בראנטפארד האבען גוט פאר בראכט .

מיט דאנק פאראויס,
פ. סטרענקאווסקי

בריעף קאסטען

יחיאל גארפעלד. — אייער שכן דארף זיך ווענדען צו דער צדקה פעדעראציע, און זיי וועלען שוין די זאך אונטערזוכען, און זעהן וואס מען קען טון.

דער אפיס פון דער צדקה פעדעראציע איז אין 206 בעווערלי סטריט. אין ציון אינסטיטוט.

דער פראגע שטעלער פון 92 קוין וועסט. — אלעקסאנדער דער דריטער איז געשטארבען דעם ערשטען נאוועמבער 1894. זיין זוהן ניקאלאי דער צווייטער איז געקרוינט געווארען אלס צאר מיט 18 חדשים שפעטער, אין חודש מאי 1896.

אורין
איבערפליסונגען
קורירט אין
24 שטונדען
יעדע פיעל האט
דעם נאמען
MIDY
SANTAL
CAPSULES
MIDY
היט זיך פאר נאכגעמאכטע !

האלט ביי אייך אין הויז א נר תמיד

עס לעבען נאך פיעלע מענשען וועלכע קענען אייך דער צעהלען וועגען לויפען צו שכנים פאר מיילען צו בארגען א קויל פייער און ביז וואנען מען איז צוריק געקומען דערמיט האט מען שוין קיין העלצעל אין דעם ניט געקענט אנצינדען. גאנצע פאמיליען האבען געפרווירען ביז עס פלעגט געלינגען צו מאכען פייער.

היינט מיט א באקס.

עדים מעטשעס

אויף'ן פאליצע דארפט איהר ניט זיין באזארגט טאמער וועט דער פייער אויסגעהן ביי נאכט און איהר קענט פארלאזען אייער היים פאר וואכען און ניט מאכען קיין פארבערייטונגען צו מאכען פייער ווען איהר וועט צו ריק קומען. א מעטש איז מעגליך א קליינע זאך אבער עס האט געמאכט א גרויסען אונטערשייד אין דער וועלט, און עס איז אן אונטערשייד אויב איהר באקומט גוטע אדער שלעכטע מעטשעס.

די בעסטע פארזיכערונג פאר גוטע מעטשעס וועלכע שטעלען צופרידען איז מיט עדים נאמען אויף'ן באקס.

The E. B. EDDY CO. Limited
HULL, Canada

אויך פאבריקאנטען פון אינדוריטעד פיבערוואר און פאפיער ספעציאליסטען.

B-9

וויכטיגע נייעס צו די טאראנטאר אידען

דער „זשורנאל“ האט זיך געשטעלט אין פארבינדונג מיט איינע פון די גרעסטע קאמפאניעס וועגען געלד שיקען קיין יוראפ

אלעם וועט געטון ווערען אין בעסטען ארדנונג און צו בעסטע צופריעדענהייט פאר יעדען איינעם וועלכער וועט שיקען געלד צו זיין פאמיליע און קרובים

קומט היינט אין „זשורנאל“ און שיקט הילפען צו אייערע נאהענטע און טייערע דער ביליגסטער קורס!

בעסטע און פינקטליכע באהאנדלונג

דאס געלד ווערט זאפארט אוועקגעשיקט